

թիւն կը գլայի առ այս արտառոց արարածն, որ այս կերպով զիւրաւ ուրիշներուն ձգողին մէջ նոր թիւ յմարտականի կը դնէր մագաթիւնամբ։

«Որեմն, այն յիսորութիւնը քեզի գտաւ 50 ֆորին արծեց, — ահա ինզձ շահ մը։ Միտքդ պահէ, սիրելիս։ Ամէն մարդ իւր անձին սովնէն մերձաւորն է։ — Ի՛նչ որ գրեզ չ'այրեր, մի՛ մարերդ զայն... Եւ եկած եմ՝ քեզ առաջարկութիւն մ'ընելու։ Ճիշդ խօսելով՝ անմառութիւն է որ դուն տակաւին քու տիրոջ համար յոյճիս, երբ իրեն ալ ամենեւին պէտք չունի։ Թէեւ անիկայ քու վրաց ծած համարում ունի, սակայն այն իւր անձին համար է։ Ի՛նչ կ'ըսես, չ'անդ, լաւ չ'ըլլար որ դուն անկախ գործիք մը ձեռնարկես։»

«Բանաւանապէս գերդիցի իսն կ'ըլլայ։ Եւ կրնամ թել՝ որ արդէն ասոր վրայ կը մտածեմ, տարիս վերջանալէն ետեւ կ'ազնիւ փորձ մը փորձել։»

«Ի՛նչ պէտք կայ տարի մը սպասել, եւ ուրիշին օգտին համար շարքարտի...։ Որչափ՝ պէտք ունի խնամութիւն մը բանալու համար։»

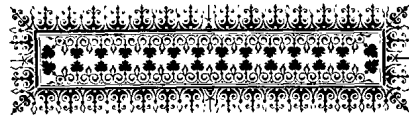
«Որեւէ կերպով 10—12 հազար ֆլորին մը պէտք է։»

«Լաւ է, փորձներ անգամ մը։»

Վարագոյրն սկսաւ ծածանիլ, — ծիւղ թեթեւ ամպ մ'երեւցաւ, եւ հիւրս աներեւու-թացած էր...։ Խորունկ քնէ մ'արթնացաւ եւ ստորափմամբ անկողնէն դուրս ցատկեցի, վասն զի մերձաւոր եկեղեցւոյն ժամացոյցն 10 կը զարնէր։ Ատուած իմ, տէրս ի՛նչ պիտի ըսէ...։ Հոստով մը հագուեցայ եւ կ'ազնիւ առանց նախաձաշիկ խնամութիւն վագել, երբ յանկարծ երեկ իրիկունս դէպքը միտքս եկաւ։ Թեւեւ իմ այս որչոյս գոյութեան ապահով ցուցումներ ունէի, բայց գրեթէ կը համոզուէի իրիկունս դէպքն երազ մը համարելու, եւ այս պատճառաւ բաւական տարածամբ քայլերով խնամով երթալու վրայ էի, որպէս զի վերջնական որոշում մ'ընեմ...։ Եւ ահա առջեւս նոր հարիւրնոցներ ծրար ծրար շարուած էին դռնաշրջութեամբ։ — Քարակոյս չկայ որ ալ հոգ ընելու բան չէր մնացած։ Հիմայ կրնայի ըստ հաճոյից նախաձաշիկս պատրաստել, այնուհետեւ կէտքուն մօտ տիրոջ պիտի երթայի եւ ինքզինքն արձակեալ հրատարակէի։ Ինզձ մարդն կարծես կայծակ-նահար եղաւ, բայց ստուգիւ կարող չէի օգնել իրեն։ Արկին վարձք կ'ուզէր վճարել...։ Աւելորդ է անսղանակալ վեհաձեռնութիւն։ — ալ իրեն ինզձուի վաթսուն ֆլորինն պէտք չունէի,

վասն զի այսուհետեւ ես տէր էի անձիս։ Ճիւրովեւ հրաժեշտ անելէն եւ իւր ցաւակցական բացատրութեանց քանի մը քաղաքավարական բացատրութիւն փոխանակելէն ետեւ՝ ամենամեծ պանդոկն գացի, գէթ անգամ մը իրբու ճշմարիտ գրամատեր ճաշիլու համար։ Ինչ որ լաւ եւ թանկագին բան կար առջեւս դնել տուի։ Այնուհետեւ երկէն կառք մը բերել տուի եւ որոշեցի նոյն օրն փրագէրի մէջ պտըտելով անցնել։ Կառք մանելու ժամանակ՝ փոխտ եւ պատառոտեալ զգեստով կնիկ մը վրաս դիմեց, գիրկը դիկցիկ մնառկ մը կար։ «Անթիւ կ'անթիւ կ'անթիւ կ'անթիւ, կը կրնէր ետեւէ ետեւ։ Անթիւս պէս ձգոցս միտքս ինկաւ, ուր դրամս անհետացած էր։ Ըսի, «Ի՛նչ անթիւս եմ, անթիւ մարդիկ աշխարհէն վրայ շատ», գոչեցի բոլորով եւ կարգին դուռը ստատութեամբ փակեցի։ Կնոջ աչքն վրաս սևեռեալ մնաց, եւ մինչեւ տուն դառնալ աչքիս առջեւն էր, բայց երբ ձգողիս առջեւ նստայ, արանքի թիղթա-գրամներն ուրիշ ամէն պատկերները ընդեցին։

(Մանգէլը էււ ագգաւ։)

ՅՈՒՐԻԱԿԱՆ

ՆՈՐԱԼՈՒՅԷ

Յորոհմար շոգեկտոր։

Ղիւտերու աշխարհքն՝ Ամերիկա նոր շոգեկտոր մը հնարած է։ Ասոր վայրաշարժը կեցած է երեք անիւներու վրայ, որոնք ետեւէ ետեւ շարուած են եւ մէկ երկաթի ուղղի վրայէն կը քայլեն։ Առիկ զատ կայ երկու կողմը թեթեւ երկաթի ուղիներ, որպէս զի վայրաշարժն այս կամ այն կողմը շտապելի, Հնարիչն ստիպուած է խոստովանիլ, որ եթէ շոգեկտորն արագ շարժի՝ անհրաժեշտ է կրկին երկաթի ուղի։ Վայրաշարժը շատ նեղ է։ Մէկ երկաթի վրայէն քաղող շոգեկտորը մեծ նշանակութիւն ունի Ամերիկայի համար, ուր կրկին կարգ երկաթի ուղի շատ ցնեցաւ է։

ՏԵՏԵՆԱԿԵՆ

Յնկերու օգուտն յաւաքարանց մէջ։

Ի՛նչանկարածայ մէջ տունի պահելով՝ չէ թէ միայն այն օգուտը կ'ունենան, որ մեր խցերը կը զարգարուն եւ հաճոյատեղի կ'ըլլան, այլ նաեւ անկերը սեղեկէն շնատակար օգտակար ու մաքրելով

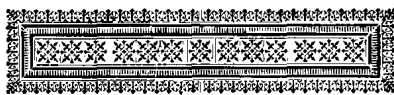
քնակապ առողջութեան մեծագույն կը նպաստեն: Փորձով հաստատուած է՝ որ սովորական մեծ տերեւ մը օրը 1—2 կրամ չորիկ կ'արձակէ. իսկ ամբողջ տունին յիսուն կրամ: Սաղարթավոր մեծ ծառերն օրը գրեթէ գլխով մը քաղցրիկ կ'արձակեն: Օդոյ Հրայրի մասունքն են՝ որ անոնցմէր մեզի այնպէս համոզական իրենն: Նշմէ մեծամեծ քաղցրեւուն մէջ, հրապարակական տերեւն եւ լայն փողոցներու վրայ ծառ. տնկելու, եւ առ հասարակ ամէն փողոցներն ու պարտէզներն տարելով շէնքերու շրջակայքներէն, եւ օրուան մէջ քանի մ'անգամ մաքուր ջրով ջրելու միտ դրուի, ամառուան տաժանելի եւ լիկել ջերմութիւնը բաւական կը մեղմանայ եւ օդը կը մաքրուի: Փողոցներու շուրջ օդը մեր բնակարանայ վրայ ալ ամառանկելով՝ մեր շնչառութեան գործարանայ վրայ փնտրաբար ազդեցութիւն կ'ունենայ: Չոր օդը խցերէն հեռացնելու երկու միջոց ունինք: Առաջինն է մաքուր ջրով լեցուն աման մը դնել կամ մաքուր թայտ լայն կանխ: Առաջինը մեծ խցերու համար երեւելն նշանակութիւն մը չունի, որովհետեւ յառաջ եկած չորիկ համեմատութեամբ շատ քիչ կ'ըլլայ, իսկ վերջինը բնականապէս կանայք հաւան չեն կրնար ըլլալ: Երկրորդ գլխաւոր միջոցն, որ չէ թէ միայն օդոյ շրջափերէնը կը բառնայ, այլ նաեւ խցի օդը կը մաքրէ, սենյակի մէջ բազմաթիւ տնկեր փոխանցելն է. սրբիսի են՝ արմաւենի, եւ նոյնպիսի: Այս տնկոց առած չորիկն շատ մեծ է. Բայց ի ջրէն՝ որ անկոց տերեւներէն յառաջ կու գայ, նոյն իսկ փողոցները գրեթէ չըջապատող օդը կը խոնաւցնեն: Տնկելն իրենց ջրային մասանց չորիկամբը մեր առողջութեան վրայ այնչափ աւելի բարեբեր ազդեցութիւն կ'ունենան, որպէս տերեւներն արեւական լուսայ ազդեցութեամբ թթուածինը բաժնեկալ՝ օդը կը մաքրեն: Թթուածնի բաժանումն ի մեզ համար թիւն մը յառաջ կու գայ, զոր աւելի կը զգանք դաշտազնի անտառներու մէջ: Ուստի տնկելը մեր գոյութեան համար անհրաժեշտ հարկաւոր են: Եւ աւտոցմէ բաժնուիլը՝ մեզի եւ մեր առողջութեան կը փնտնէ, իւր առողջութիւնը սիրողը թող տնկոց պետութեան անհամար բազմութեան մէջն զոյգ մը տերեւատունի ձեռք բերէ եւ խցին մէջ պահէ: Բաւական շատ տնկերով զարգարեալ խոց մը մտնողն անմիջապէս տնկող բարեբեր ազդեցութիւնը կը զգայ:

ՓՆԵՐՈՒՄԻՐԵ

Պատերազմային ժամանակին ընդ շատ արիւն:

Ինչպե՛ս տարի Քրաքիստոսի Պատերազմային ժամանակին ընկերութեան տնկողնի մէջ Ռիւ ծառերու վրայ ծառ մը խոնաւցու, որմէ կը քաղցրէ հետեւեալն: Հին ժամանակներէն մեզի հասած տնկելութիւններն ծառերու տարիքին վրայ բնագործ հանրապետ շափազանց են: Այժմեւ ընտելութիւններն որպէս կըցած են ստուգել ծառերու հաջիւքսի մը տեսակները կրնան հազար տարիէ աւելի ապրել: Նախն է զեղծ Կապրին 3000 տարի, շափազանց, ուղղաձիգ կաղնի եւ լիբանանի մայրն առ առաւելն 2000, եղեւնի եւ թմբի 1000 միջուկ:

1200 տարի. փիշին 510, ուրի 300 տարի. Նաեւ շատ անգամ ծառերու շափազանց բարձրութիւն կը տրուի: Գրառելու մէջ ամենէն բարձրն է տեւադարձ ծառն 140—172 մեզր: Այս ծառերու ամենաբարձրն եթէ է՝ ֆիշեւան աշտարակին ջրով դրուի, կէտ կրնայ անցնիլ: Բարձր եղեւնիը կ'ըլլայ 75 մեզր, սպիտակ կաղամանի 40 մեզր, հայրն 20 մեզր:

ՔՐԱԿՐԵԼԵՆ ՏԵՍԻՆՔԻՆ

Վիճակ, 28 Մարտ 1890:

Մարտ 20ին նանդիպեցաւ եւրոպայի մէջ քաղաքական նշանաւոր պատահար մը, որուն հետեւորդութիւնը գրեթէ քսան տարիէ վեր անկարելի կը համարուէր:

Գերմանիոյ պետութեան Առեւտրական, Բյուրոյի Պաշտօնէից Կանցլերն է Արտուրին գործող Պաշտօնէական Պիգմալիոն իշխանն Նրաժարեցաւ իւր զգումով ազաւորներէն, եւ Կայսրն այն Նրաժարումն ընդունեցաւ պաշտօնապէս Մարտի 20ին Նրաժարակած Նրաժարումն: Այնպիսի մեծ պատահար մըն է այս քաղաքական եւրոպական քաղաքականութեան նման, որպիսի չէր կարող նանդիպիլ քսան տարուան միջոցի մէջ, եւ թերեւս պիտի չնանդիպի իսկ քսան տարի ետքը:

Պիգմալիոն իշխանն ոչ միայն քսան եւ ութ տարիէ վեր գերութիւն կառավարեց եւ գերմանիա իւր պայծառութեան ծառ Նացիոց, այլ եւ քսան տարիէ վեր եւրոպայի քաղաքականութեան մի միակ ղեկավարն էր եւ կը տրամադրէր եւրոպայի քաղաքականութիւնն այնպէս, ինչպէս որ իւր խորին ղեկավարութիւնը լաւ կը տեսնէր. միով քսանի Պիգմալիոն իշխան էր դարուս առաջին ու քաղաքատիւնն քաղաքագէտն ու պաշտօնէական, որ իւր խորնորդներն ու առաջարկութիւններն երկաթեայ հաստաւորութիւնամբ յառաջ կը տանէր եւ կը գործադրէր թէ իւր պետութիւնն ղուրս եւ թէ պետութիւնը մէջ:

Բայց թէ որոնք են այն ծանրակշիռ պատճառներն, որոնց համար այս երկաթեայ իշխանն ու քաղաքագէտն իւր ար-